

Fokprogramma HERDWICK

Doel	De verbetering van het ras.
Eigenschappen van het ras	<p>De rasstandaard van de HERDWICK gaat uit van volgende eigenschappen:</p> <p>KOP</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bij de rammen moeten de horens glad, wittig en rond zijn, apart ingeplant op de achterkant van de kop en met een lage, wijde krulling naar voor komen. • Hoornloze rammen worden echter aanvaard. • Bij oaien zijn de horens totaal ongewenst. • De kop is goed gevormd met een goede verhouding, voldoende sprekend, met een blanke beharing en goed gestelde oren. Moet mannelijk zijn: gemiddeld van grootte, breed tussen de ogen, sterke neusbrug en grote openstaande neusvleugels. Sterke kaak en kleine tot middelgrote witte, alerte oren. • De kop van de oaien, overigens gelijk aan de rammen moet vrouwelijk zijn, iets smaller • Hij mag niet bewold zijn, maar bedekt met kort, wit borstelig haar. • Een gespikkelde kop is bij beide ongewenst. <p>NEK</p> <ul style="list-style-type: none"> • Moet een gemiddelde lengte hebben en moet van bovenaf de schouders uitrijzen. <p>ROMP</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voorhand: diepe borst met geprononceerd borstbeen. Ruime voorhand met schuine schouders. • Middenhand: stevig en goed gevuld, rug is breed en plat • Achterhand : Stevig, vierkant en goed gespierd. <p>BEENWERK</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voorpoten : moeten droog en recht zijn met stevige grote knieën met soepele gewrichten; • Achterpoten : recht met platte pijpen • Grote liefst witte hoeven • De poten zijn wit en bedekt met kort borstelig haar, geen wol. • Ongewenst zijn gespikkelde poten.

	<p>STAART</p> <ul style="list-style-type: none"> • Moet stevig, dik en goed gespierd zijn. <p>VACHT</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zware dikke vacht met dichte ondervacht. Effen van kleur en met dezelfde kwaliteit over gans de romp. • Rond de nek en op de bovenkant van de schouder wil men een flinke manenkraag. <p>KLEUR</p> <ul style="list-style-type: none"> • De kleur kan diep “blauw“, grijs, donkergrijs, bruinig of bijna wit zijn. • Kop en poten moeten helder wit zijn zonder zwarte vlekken. • Bruin of geel wordt nergens in de vacht toegestaan. <p>ALGEMEEN VOORKOMEN</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stoer uiterlijk, niet te groot, robuust en oersterk
Geografisch gebied	Vlaanderen
Systeem van identificatie	<p>De schapen zijn geïdentificeerd bij middel van twee identieke plastic oormerken, één in ieder oor. De overheid erkent vier types van oormerken. Voor het merken van de dieren worden Couple 14 of Bouton oormerken gebruikt. Voor dieren die uitgevoerd worden én geboren zijn na 1 januari 2010 is een elektronisch oormerk (twee types zijn erkend) verplicht. Via deze oormerken krijgt ieder stamboekdier een uniek nummer. Elk oormerknummer is opgebouwd als volgt: BE + controlecijfer + 4 cijfers die voor stamboekfokkers het unieke stamboeklidnummer vormen + 4 cijfers die het diervolgnummer vormen. Stamboekfokkers krijgen dus een uniek lidnummer toegewezen dat voor het stamboek gekoppeld is aan het beslagnummer.</p> <p>De geldige oormerktypes zijn terug te vinden op de website van DGZ en dienen daar besteld te worden.</p>

Systeem voor registratie van afstamming

Kleine Herkauwers Vlaanderen v.z.w. gebruikt de stamboeksoftware en servers van de firma Falcoo-automatisering Brieveweg 79, 8340 Damme.

In de databank worden voor ieder stamboekdier volgende gegevens bijgehouden:

1. het ras
2. het stamboeknummer,
3. het sanitelnummer,
4. het geslacht
5. de geboortedatum,
6. de naam (facultatief)
7. de worpgrootte,
8. de vader,
9. de moeder,
10. het aantal worpen geboren uit dit dier
11. het aantal lammeren geboren uit dit dier
12. de fokwaardeschatting voor worpgrootte en haar betrouwbaarheid (enkel gepubliceerd bij een voldoende betrouwbaarheid).
13. het OSE genotype indien bekend
14. de sectie waarin het dier is geregistreerd: hoofdsectie of aanvullende sectie
15. de fokker
16. de eigenaar
17. datum van voorlopige keuring van ooi- en ramlammeren (indien ze voor stamboekkeuring aangeboden worden)
18. de keuringsdatum van de stamboekkeuring op anderhalfjarige leeftijd indien die heeft plaats gevonden
19. de balk scores met een totaal op 100 voor kop, nek, romp, staart, kleur, vacht, beenwerk en algemeen voorkomen.

Zoötechnisch certificaten (stamboekdieren; sperma, eicellen en embryo's van stamboekdieren)

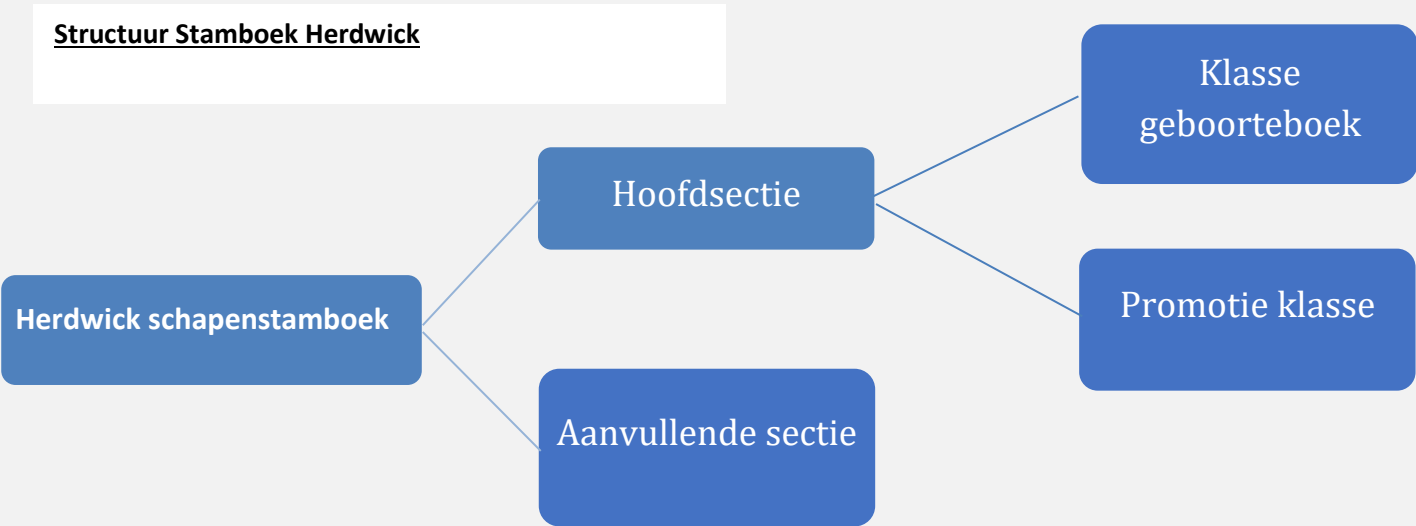
Aan de hand van bovenstaande gegevens wordt het zoötechnisch certificaat (Europees model vastgelegd in fokkerijverordening) digitaal samengesteld.

Systeem voor registratie:

- In de databank van KHV worden voor ieder dier bovenstaande diergegevens bijgehouden
- Aangekochte dieren met officieel zoötechnisch certificaat uitgegeven door andere stamboekverenigingen en indien buitenlandse dieren vergezeld van een geldig gezondheidscertificaat worden ingeschreven in de databank van KHV met overname van de gegevens van de drie eerste generaties en verschijnen op de dierlijst van het importerende beslag.
- De stamboekkeuring gaat ongeacht de leeftijd steeds gepaard met een keuring op zoötechnische gebreken, met een beoordeling van het uiterlijk waarbij het dier dient te voldoen aan de kenmerken voorgeschreven door de rasstandaard .
- Iedere fokker is vrij om zijn stamboekregistratie op papier door te geven dan wel via het online registratieprogramma (FALCOO KHV Vlaanderen) van het stamboek. De fokker krijgt toegang tot zijn diergegevens via een unieke login en individueel paswoord. Per fokkerij-jaar kan de fokker één geboortelijst aanmaken en via een vast sjabloon de worpen ingeven. Op de geboortelijst verschijnen alle ooiën van het beslag. Per fokkerij geeft de fokker door:
  - de vader van de te registreren lammeren (te selecteren uit rammen die opgenomen zijn in de databank om fouten in de nummers te vermijden),
  - de manier waarop de dracht tot stand kwam:
    - natuurlijke bronst gevolgd door natuurlijke dekking,
    - hormonaal geïnduceerde bronst
      - gevolgd door natuurlijke dekking
      - kunstmatige inseminatie
      - embryotransplantatie
  - geboortedatum van de lammeren,
  - het aantal geboren lammeren, levend of doodgeboren,
  - het levensnummer van ieder levend lam,

	<ul style="list-style-type: none"> ○ het geslacht van ieder lam ○ het geboortegewicht van ieder lam (indien gewenst) • De fokker is zelf verantwoordelijk voor het correct doorgeven van de geboortegegevens van zijn lammeren. • Jaarlijks wordt steekproefsgewijs een afstammingscontrole uitgevoerd ter ondersteuning van de betrouwbaarheid van de doorgegeven geboortegegevens.
Selectie- en fokdoelstellingen	<p>Het fokdoel dat hierbij aansluit gaat uit van volgende streefdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een volwassen ooi werpt en zoogt probleemloos gemiddeld 1.5 lammeren per jaar. Om fokkers toe te laten te selecteren op worpgrootte wordt door de afdeling 'Dier en Mens' van het departement 'Biosystemen' van de Katholieke Universiteit Leuven, uitgaande van de in de databank van de KHV geregistreerde worpen, een fokwaardeschatting gemaakt voor de worpgrootte voor alle actieve dieren in de databank van het stamboek. • De selectie richt zich op ooiën met goede moedereigenschappen, een hoge melkgifte en weinig uierproblemen. Fokkers krijgen het advies om via de groei van de lammeren de moedereigenschappen en de melkgifte van de moeders te monitoren. • De selectie richt zich op het aflamcomfort: fokken van ooiën met een goed ontwikkeld lichaam en een voldoende ruim bekken voor een probleemloze dracht en geboorte. Fokkers krijgen het advies om het aflamgedrag van hun dieren in kaart te brengen zodat bij het uitselecteren van het moedermateriaal dieren met een problematisch aflamgedrag kunnen geweerd worden. • Genetische vooruitgang boeken in de richting van de selectiecriteria vraagt om een strenge selectie van de voor de fokkerij in te zetten vader- en moederdieren in de richting van de hier opgesomde selectiecriteria, zodat de ouderdieren die eigenschappen kunnen doorgeven aan hun nakomelingen • De selectie streeft naar de mogelijkheid om jaarlingooiën probleemloos te laten werpen met een gemiddelde worpgrootte van anderhalf lam en streeft naar een lange levensduur van de moederdieren (6 keer lammeren moet haalbaar zijn) • De streefmaten voor 'ontwikkeling' zijn voor volwassen ooiën: <ul style="list-style-type: none"> • een schofthoogte van 65 cm en een gewicht van 45-55 kg • De streefmaten voor ontwikkeling voor volwassen rammen zijn: <ul style="list-style-type: none"> • een schofthoogte van 75 cm en een gewicht van 75-80kg

	<ul style="list-style-type: none"> • Stamboekfokkerij is ook exterieurfokkerij. De exterieurkeuring van alle rammen en van alle oaien gebeurt op anderhalfjarige leeftijd. • De gezondheid van de dieren is van groot belang binnen de stamboekfokkerij. Fokkers worden geadviseerd om enkel dieren in te zetten met een probleemloze gezondheid die een minimum aan diergeneeskundige zorg vereisen en die geen zoötechnische gebreken vertonen. Bijzondere aandacht gaat naar de soliditeit van het beenwerk. De score voor beenwerk binnen de balk is hiervoor een goede graadmeter. • Het vermijden van een te hoge inteeltgraad: het door het stamboek ter beschikking gestelde fokprogramma bevat een module 'rammenadvies' waarbinnen de fokker de in de databank aanwezige rammen virtueel kan paren met de op het bedrijf aanwezige oaien. Het programma berekent de inteeltcoëfficiënt voor de ingevoerde paringen en geeft de fokker inzicht in de opbouw van de inteeltcoëfficiënt via de partiële inteeltcoëfficiënten per gemeenschappelijke voorouder. De fokker kan op die manier onverantwoord hoge inteeltcoëfficiënten bij de lammeren vermijden.
Systemen voor prestatieonderzoek	<ul style="list-style-type: none"> • Een voorlopige keuring op halfjarige leeftijd op zoötechnische gebreken en het voldoen aan de rassenstandaard • De <u>uitgebreide exterieurkeuring</u> van alle rammen en van die oaien waarvoor de fokker dit wenst, gebeurt op anderhalfjarige leeftijd en bestaat uit het inschalen van de kwaliteiten van de aangeboden dieren op een schaal op 100. Acht kenmerken worden beoordeeld volgens de criteria van de rasstandaard: kop (12 punten), nek (6 punten), romp (30 punten), beenwerk (10 punten), staart (2 punten), vacht (25 punten), kleur (15 punten) en algemeen voorkomen. Het geheel van deze kenmerken noemt men de keuringsbalk. De score voor de zeven kenmerken wordt verkregen op basis van een subjectieve inschatting van de kenmerken door de stamboekcommissie. De stamboekkeurders worden geselecteerd op basis van hun kennis van de dierkenmerken opgenomen binnen de rasstandaard en hun ervaring als fokker van de Herdwick. Zij dienen minstens één keer per jaar aan de opleiding en of vergadering voor stamboekkeurders Herdwick deel te nemen. De keuringsbalk is voor elk gekeurd dier consulteerbaar in de databank van het stamboek en wordt eveneens afgedrukt op het zoötechnisch certificaat. Deze data kunnen door de fokkers gebruikt worden om de selectie te maken van de toekomstige ouderdieren binnen hun fokkerij. • Het vrijwillig weegprogramma: de stamboeksoftware biedt de fokker de mogelijkheid om het geboortegewicht, het 30-, 70- en 130-dagengewicht in te voeren in de databank en deze gegevens in de dierfiche bij te houden. Ook op deze data worden nog geen fokwaardeschattingen berekend en is het aan de fokker om binnen zijn selectie zelf

	<p>met deze data aan de slag te gaan. De opmerking betreffende de vrij hoge erfelijkheidsgraden is ook hier van toepassing.</p>
<p>Systemen voor genetische evaluatie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Om fokkers toe te laten te selecteren op worpgrootte worden door de afdeling 'Dier en Mens' van het departement 'Biosystemen' van de Katholieke Universiteit Leuven, uitgaande van de in de databank van de KHV geregistreerde worpen, fokwaardeschattingen gemaakt voor worpgrootte voor alle actieve dieren in de databank van het stamboek. • Steekproefsgewijs wordt jaarlijks een afstammingscontrole uitgevoerd. Daartoe wordt bij een aantal trio's (lam, vader en moeder) een bloedstaal afgenomen en een DNA-analyse uitgevoerd. Dieren waarvan blijkt dat een foutieve afstamming staat geregistreerd, worden uit het stamboek verwijderd, tenzij de fokker na DNA-analyse de biologische stamboek geregistreerde ouders kan bewijzen. • Fokkers verkeren in de mogelijkheid om op eigen kosten de OSE-status van hun dieren te laten bepalen en te laten registreren in de databank. Deze gegevens kunnen door de fokkers samen met de laboresultaten gebruikt worden als bewijsmateriaal voor het bekomen van het statuut niveau 1 van OSE-resistent bedrijf.
<p>Voorschriften voor onderverdeling in secties/klassen</p>	<p><u>Structuur Stamboek Herdwick</u></p> <pre> graph LR A[Herdwick schapenstamboek] --> B[Hoofdsectie] A --> C[Aanvullende sectie] B --> D[Klasse geboorteboek] B --> E[Promotie klasse] </pre>

Hoofdsectie	Herdwick
	<ul style="list-style-type: none"> • Rammen en ooiën die men wil laten goedkeuren als stamboekdier moeten afstammen van geregistreerde stamboekdieren (beide ouders) en moeten gekeurd zijn ten vroegste op de leeftijd van één jaar . • Of geïmporteerd zijn als Herdwick uit een ander Europees Herdwick stamboek. • De aangeboden dieren worden stamboekwaardig bevonden zijn als ze voldoen aan bovenstaande, aan de rasstandaard en als ze geen zoötechnische gebreken vertonen.
Klassen	<p>- Klasse: Geboorteboek: alle binnen het stamboek geboren dieren worden geregistreerd in het geboorteboek</p> <p>- De promotieklasse: In deze klasse worden alle Herdwick schapen opgenomen die voldoen aan volgende voorwaarden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • geregistreerd zijn in het KHV geboorteboek • of geïmporteerd zijn als Herdwick uit een ander Europees Herdwick stamboek • aangeboden voor stamboekkeuring en daarbij stamboekwaardig bevonden zijn (voldoen aan de rasstandaard en geen zoötechnische gebreken vertonen.
Aanvullende sectie	<p>Ooiën die niet in aanmerking komen voor inschrijving in de hoofdsectie van het Herdwickstamboek en die wel reglementair geïdentificeerd zijn en bij stamboekkeuring blijken te voldoen aan de eigenschappen en de minimale prestatievereisten van de Herdwick zoals beschreven in het fokprogramma van de Herdwickkunnen worden opgenomen in de aanvullende sectie van het Herdwickstamboek.</p> <p>Op verzoek van de fokkers neemt het Herdwickstamboek de ooiën die in de aanvullende sectie van het Herdwickstamboek zijn geregistreerd, op in de hoofdsectie (klasse geboorteboek) van dit stamboek mits zij voldoen aan de volgende voorwaarden:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. het vrouwelijk dier dat in aanmerking komt om te worden opgenomen in de hoofdsectie (klasse geboorteboek) stamt in vrouwelijke lijn af van een moeder en een grootmoeder die zijn opgenomen in de aanvullende sectie van het Herdwickstamboek 2. het vrouwelijk dier stamt af van een vader en beide grootvaders die zijn ingeschreven in de hoofdsectie van een Herdwickstamboek. Bovendien wordt de eerste generatie nakomelingen die afstammen van dergelijk vrouwelijk dier en een mannelijk raszuiver fokdier dat is ingeschreven in de hoofdsectie van het stamboek van

	<p>hetzelfde ras ook beschouwd als raszuivere fokdieren en worden opgenomen in de hoofdsectie (klasse geboorteboek) van het Herdwickstamboek.</p> <p>Eens opgenomen in het geboorteboek kan het dier voor stamboekkeuring aangeboden worden en desgevallend promoveren naar de promotieklasse.</p>
Zullen vermeld worden op het zoötechnische certificaat:	
resultaten prestatie-onderzoek	<p>Alle vaderdieren worden gegenotypeerd op scrapiegevoeligheid en dienen op halfjarige leeftijd (rassenstandaard en zoötechnische gebreken) en op anderhalfjarige leeftijd door de fokker te worden aangeboden voor de uitgebreide stamboekkeuring. Naast de keuringsbalk (scores voor kop, ontwikkeling, bespiering, evenredigheid, type, beenwerk, vacht en algemeen voorkomen) wordt van deze dieren bij stamboekkeuring ook de schofthoogte, de lengte en de borstdiepte opgemeten. Deze drie maten worden samen met de keuringsbalk vermeld op het zoötechnisch certificaat.</p> <p>Wat de moederdieren betreft, heeft de fokker de keuze tussen een uitgebreide keuring (identiek aan deze van de rammen) of een beperkte keuring (rassenstandaard en zoötechnische gebreken). In geval van een uitgebreide keuring worden de balk, de schofthoogte, de lengte en de borstdiepte vermeld op het zoötechnisch certificaat.</p>
genetische defecten	<p>Volgende zoötechnische gebreken maken de promotie van een dier van het geboorteboek of van de aanvullende sectie naar een hogere klasse van de hoofdsectie onmogelijk, de aanwezigheid van de afwijking wordt vermeld op het zoötechnisch certificaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Varkensbek: een te korte onderkaak maakt de promotie van het geboorteboek naar een hogere klasse onmogelijk • Snoeksbek: een te korte bovenkaak maakt de promotie van het geboorteboek naar een hogere klasse onmogelijk • Cryptorchidie (unilateraal en bilateraal): één of twee niet ingedaalde teelballen bij de ram maken de promotie van het geboorteboek naar een hogere klasse onmogelijk. • Microphthalmie: de afwezigheid van de ogen of de aanwezigheid van zeer kleine ogen leidt tot uitsluiting uit het stamboek van de lijders (blinde lammeren) en van de dragers (ouders).

	<ul style="list-style-type: none"> • In het kader van de TSE-bestrijding worden rassen die genotypisch drager zijn van het VRQ-allel uitgesloten voor de stamboekfokkerij . <p>Deze opsomming is niet limitatief. Andere hier niet vermelde afwijkingen kunnen ook relevant zijn om de promotie naar een hogere klasse niet toe te staan.</p>
genetische bijzonderheden	<ul style="list-style-type: none"> • Fokkers verkeren in de mogelijkheid om op eigen kosten de OSE-status van hun dieren te laten bepalen en te laten registreren in de databank. Deze gegevens kunnen door de fokkers samen met de laboresultaten gebruikt worden als bewijsmateriaal voor het bekomen van het statuut niveau 1 van OSE-resistent bedrijf. De OSE-status van dieren wordt indien bekend opgenomen in het zoötechnisch certificaat.
Uitbesteding van technische activiteiten:	<ul style="list-style-type: none"> • In samenspraak tussen KHV v.z.w. en de hierboven vermelde instantie van de KU-Leuven wordt jaarlijks innoverend onderzoek opgezet dat de schapenfokker ten goede komt (inteltcoëfficiënten in bedreigde rassen, wormweerstand, fokwaardeschattingen, ...)